

Ограничавање (не)ограниченог

На којој нормативној регулативи су засновани планови опремања и развоја система одбране и како се реализују? Хоће ли издвојена финансијска средства у војном буџету обезбедити улагања у ново наоружање и војну опрему, инфраструктуру и завршетак већ започетих пројеката? Шта ће, заправо, бити тежиште модернизације Војске у току године и којим темпом ће се остваривати? Како ће се, у том смислу, користити капацитети српске наменске индустрије? Да ли је систем предвидео мере за превазилажење тешкоћа у условима светске финансијске кризе?

Рестриктивни буџет Републике Србије у 2009. години, посебно у околностима које потресају светско финансијско тржиште, свакако ће се одразити на планове опремања и развоја Министарства одбране и Војске Србије. Да се, ипак, у таквим условима могу остварити тежишни задаци, модернизација појединих војних техничких капацитета и наставити истраживачки пројекти, потврђују најодговорнији у Сектору за материјалне ресурсе. Чиме правдају таква уверења?

Примењена истраживања

Према речима помоћника министра одбране за материјалне ресурсе Илије Пилиповића, надлежни у Министарству одбране раде на изменама и допунама Закона о одбрани и Закона о Војсци. У тај посао укључен је и Сектор за материјалне ресурсе. Оно што је у директној надлежности Министарства, а тиме и Сектора, јесте Закон о производњи и промету наоружања и војне опреме, који већ постоји, али га је потребно осавременити.

У сарадњи са осталим министарствима Републике Србије, ради се и на изменама и допунама Закона о средствима у својини Републике Србије и Закона о спољнотрговинском пословању наоружањем и војном опремом. Сем тога, више подзаконских аката који дуже времена нису иновирани мењатће се током 2009, у сарадњи

Управа за одбрамбене технологије

Производњом до стабилног опремања

Међу значајнијим организационим чиниоцима Сектора за материјалне ресурсе свакако је и Управа за одбрамбене технологије Министарства одбране, правни наследник некадашњих Сектора за војнопривредну делатност, Управе за истраживања и развој, Одељења за стандардизацију и метрологију, војне контроле квалитета и Сектора за позадину, односно видовских техничких управа. Све те делатности реорганизацијом Војске Србије обједињене су под једном „капом“, из чега се јасно виде одговорност, значај, надлежности и обим послова Управе на чијем је челу бригадни генерал др Данко Јовановић. Њене најважније функције свакако су истраживање, развој, производња и одржавање, што значи да Управа за одбрамбене технологије прати производ од његовог стварања до расхода.

Квалитетно опремање војске, стратешки посматрано, не може да занемари истраживање, базну науку, која представља предуслов за развијање неког производа. За науку, за истраживање, ове године је у Војсци издвојено четири пута више новца него прошле, али то не значи да је тиме све решено. Наука може да одговори увећаним захтевима за квалитетније опремање Војске, иако смо током година изгубили корак у развоју савремене технологије, али основни покретач, замајач новог залета, треба да буде производна делатност.

Илија Пилиповић

са организацијским целинама Генералштаба Војске Србије – *Правилник о опремању и Правилник о врстама покретних ствари за посебе намене.*

Треба поменути и *Правилник о материјалном пословању у Министарству одбране*, затим *Упутство о начину прибављања средстава посебне намене*, које се ускоро очекује. И *Правилник о снабдевању*, *Правилник о планирању зграда и одржавању објеката*, те *Правилник о здравственој и другој заштити у Војсци Србије* и *Правилник*

о транспорту људи део су законске регулативе на којој почива пословање Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране.

– Када говоримо о опремању и инвестицијама у Војсци, суштина јесте да намеравамо да Војску Србије модернизujemo и набавкама и ремонтима, али и научним истраживањима – што представља низ мера које се предузимају како би се унапредила и развила њена материјална база и ресурси.

Претходне две године били смо ангажовани на приоритетном државном послу – измештању из телекомуникационог опсега који је користила Војска. Он се данас напушта и препушта цивилном сектору, а Војска прелази на виши фреквентни опсег. Зато је у претходном периоду тежиште улагања било у тој области.

Ове године треба да се изграде антенски стубови, имплементирају нови радио-релејни уређаји са комутационим центрима. Од 2009. биће уравнотеженији обим финансијских улагања, надограђивањем те инфраструктуре – каже Илија Пилиповић.

Опремање у 2009. првенствено ће се усмерити на војника – припадници Војске добиће нова средства балистичке заштите, оптичке и оптоелектронске уређаје, униформу са редизајнираном дигиталном шаром М-03, заштитна средства АБХО и неборбена моторна возила, јер тај проблем оптерећује читав систем одбране.

Знатна пажња у току године посветиће се и обуци. У плану је набавка наставних средстава за пешадинце, артиљерце, инжењерце, али и ваздухопловце. У нову наставну опрему убрајају се и симулатори за Г-4 и МиГ-29. Очекујемо и донацију падобрана према техничким захтевима наших падобранаца.

У санитарску службу годинама се само симболично улагало. То ће се променити током 2009. године – Министарство одбране планира да издвоји око 430 милиона динара за нову медицинску опрему. Половина те суме искористиће се за набавку опреме која ће се, у првом моменту, користити у току *Универзијаде 2009*, а потом расподелити јединицама у гарнизонима, према њиховим потребама.

– Једино могући начин одрживог развоја јесте улагање у науку, која нам после низа година узвраћа готовим производима. Примера ради, очекујемо и промотивни лет *ласте*, а и прва испитивања снајперског метка за *црну стрелу* превазишла су тактичко-техничке захтеве. Зато планирамо да 2009. у науку инвестирамо четири пуче

– Оно на шта треба обратити посебну пажњу свакако јесте производња – подвлачи бригадни генерал др Данко Јовановић.

– Буђење наменске индустрије омогућава нам да будемо конкурентни, да поново нађемо своје место на домаћем и иностраном тржишту. То је сада најбољње, најтеже питање. Познато је да развој система одбрамбене технологије представља ослонац развоја привреде сваке државе, улагања у некадашњу наменску индустрију враћају се у виду модернизације и развоја других привредних субјеката, домаће привреде у целини. Нема никакве сумње да су научни и интелектуални потенцијали и технолошки развој савремених држава непосредно везани за развој одбрамбене технологије. Немогуће је развијати привреду и државу без производње готових производа, немогуће је задржати радну снагу, ако јој се не омогући посао. За последње две деценије ми смо изгубили више од сто хиљада високообразованих људи који су завршили на Западу. Тако смо изгубили средњи научни, истраживачки слој. Без њих нема производње, а тиме ни квалитетног опремања, независно од иностранства. Зато је улагање у производњу шанса за квалитетније и масовније опремање. Оно је предуслов и амбициознијег истраживачког замаха. Кад је реч о развојним задацима Војнотехничког института, њихов рад је у пуном замаху. Ми смо ове године усвојили четири нова средства у наоружање, осам средстава предато је Техничком опитном центру на опитовање да би се усвојили. Да не спомињем *ласту*, која се показала много квалитетнијом него што је то првобитно замишљено, испитана су и истражена нека нова ракетна горива, нови експлозивити, у перспективи је и тробазни барут... Наши истраживачки капацитети су веома цењени, могу много. И поред одлива кадра, они нису изгубили корак са светом онолико колико је то, нажалост, погодило производњу. Зато из године у годину и улажемо све више сред-

става у развој. Али никаков развојни пројекат није сам себи циљ. Без производње нема финалног производа, а то значи да нема независног и стабилног опремања – каже генерал Јовановић.

После дугогодишње суше у опремању Војске, после беспарице која се немилосрдно одразила на њено технолошко заостајање, видљиво је одређење државе да се Војска Србије врати у ред модерније и квалитетније опремљених армија.

– Опремање Војске је ствар улагања новца из буџета у опрему – напомиње генерал Јовановић.

– Оно може да се оствари куповном готовог производа на домаћем и страном тржишту и сопственим развојем. Наши стручњаци су признати свуда у свету. Само држава треба да се дугорочно определи, да исказа потребе и финансирањем омогући производњу технолошки квалитетне и модерне опреме. Ако не можемо да стабилизујемо рад фабрике, не можемо да рачунамо на дугорочније опремање из сопствених, домаћих извора. А то нам је циљ. Треба пробудити производњу – наглашава генерал Јовановић. ■

Д. ГЛИШИЋ

Бригадни генерал др Данко Јовановић

та више него прошле године. То одговара износу који су Војнотехнички институт, ВМА и сличне установе тражиле за развојне пројекте. У протеклом периоду били смо, због мањака финансијских средстава, усмерени само на базична испитивања, док ћемо у будућности знатно више улагати у примењена истраживања, развојне задатке, како бисмо изнедрили готове производе – тврди Пилиповић.

Уласком техничких ремонтних завода *Чачак* и *Мома Станојловић* у систем одбране, ремонт борбене технике Копнене војске и Ваздухопловства и противваздухопловне одбране изводиће се рационалније и ефикасније. Како наглашава помоћник министра за материјалне ресурсе, у плану је да током 2009. из ТРЗ *Чачак* изађе 79 ремонтаних средстава артиљерије, борбених и неборбених возила. Побољшаће се и темпо ремонта ваздухопловне технике Војске Србије. Упоредијући претходне године, када су 2006. у оперативну употребу враћене три летилице, 2007. године десет, а прошле 15, Министарство одбране намерава да у 2009. ремонтује нових 20 ваздухоплова.

– Услов за то јесте набавка резервних делова из иностранства, за газелу и ваздухопловну технику совјетског порекла, за које су обезбеђена новчана средства. Ове године ремонтоваће се и последња *утва-75*, јер је план да *утве* постепено потискују нове *ласте* – наводи Илија Пилиповић.

Уобличавање потреба

Министарство одбране наставиће делаборацију вишка убојних средстава. Прошле године уништено је око 4.500 тона, а у 2009. години очекује се повећање количина уништених убојних средстава, што би се постигло унапређењем капацитета крагујевачког Ремонтног завода, односно опремањем новом опремом и обуком кадра. Завод у Крагујевцу, због потврђеног квалитета рада и неопходности постојања, и за Србију и за регион, прераста у регионални центар за праћење стања убојних средстава, делаборацију и ремонт муниције већег калибра.

– Идеја јесте да делаборацијом додатних 4.500 тона, али и већ уговореном продајом сувишних убојних средстава, те завршетком

Управа за планирање и развој Генералштаба Војске Србије

Приоритети у оквиру одобреног

За опремање јединица Војске Србије, према проценама с краја прошле године, из буџета за 2009. требало је издвојити око 11 милијарди динара. Због скромније војне касе, оружане снаге мораће да распореде око 6,5 милијарди за набавку приоритетне опреме, борбених и неборбених средстава.

Начелник Управе за планирање и развој Генералштаба Војске Србије (Ј-5) генерал-мајор проф. др Божидар Форца каже да је дугорочни аспект опремања Војске питање визије. Много је чинилаца, како наглашава, изван система одбране, на које Војска не може да утиче, да би се са сигурношћу могло планирати на дужи рок.

Према његовим речима, средњорочни план опремања далеко је конкретнији и детаљнији. Када би се финансирање одбране стабилизовало на 2,4 одсто бруто националног дохотка, а 20 процената војног буџета издвајало за капитална улагања, односно опремање, кажу у Ј-5, током шестогодишњег циклуса Војска би могла да набави све неопходно наоружање и опрему, осим вишенаменског борбеног авиона.

– Војска се цени према оперативним и функционалним способностима, односно према четири елемента – људским ресурсима, опреми, ресурсима и обучености. Два од поменута четири елемента, ресурси и опрема, на квалитету добијају с развојем, набавком, модернизацијом, одржавањем и ремнтом – истиче генерал Форца.

Набавка, односно опремање је ставка за коју се издваја највећи део средстава, а посао Ј-5, како каже наш саговорник, управо јесте да помири захтеве три оперативне команде Војске Србије и реалне могућности издвајања новца за ту намену.

– Треба истаћи да средства која су се издвајала за опремање две године уназад нису била мала у поређењу са издвајањем у протеклих десет година. Ми смо приликом планирања набавки имали на уму приоритете према средствима и јединицама – објашњава Форца.

Према његовим речима, телекомуникациона опрема, односно савремена средства везе била су приоритет, а куповина борбеног возила точкаша, такође је значајна ставка опремања Војске Србије, која ће се реализовати не само током 2009. већ и наредних година.

– Када су у питању јединице, приоритет ће имати Специјална бригада, војна полиција и јединице које се ангажују на задацима у Копненој зони безбедности. При томе ће у фокусу бити појединац, од-

носно, балистичка опрема – шлемови, прслуци, нова униформа, нова обућа – каже начелник Ј-5.

Како објашњава генерал Форца, Управа намерава да током 2009. године оконча развој свих 26 средстава која чине концепт М-21. У 2009. године улагаће се и у материјалну базу обуке.

Телекомуникациона опрема неопходна за “излазак” Војске из електромагнетног спектра, који је уступљен мобилној телефонији, такође је једна од битних ставки набавке. Међутим, будући да Војска није добила предвиђену

суму од средстава која су остварена продајом лиценце за трећег мобилног оператера, кажу у Управи за планирање и развој, вероватно неће успети да у потпуности одговори том захтеву током године.

Капиталне набавке, попут куповине новог вишенаменског борбеног авиона, питање су потреба Војске и државне политике. Генерал Форца каже да ће о томе више речи бити наредних година и да ће држава морати, будући да је реч о веома скупом пројекту, да одлучи у какву ће врсту аранжмана ући са потенцијалним партнером. Различитим офсетом аранжмана, поједине земље су куповином ратне технике дале значајан замајац сопственој привреди. Неке су покренуле сопствену наменску индустрију, а поједине потпуно друге привредне гране.

Прелазак на ППБИ систем (Планирање, Праћење, Буџетитање и Извршење) генерал-мајор Божидар Форца назива “насушном потребом”, будући да се већина набавки, нарочито оних из иностранства, не може обавити за једну календарску годину у којој се планирају средства из буџета.

– Доношење два неопходна документа – *Правилника о опремању* и *Правилника о тактичко-техничким носиоцима планирања* требало би да уреди питања опремања и набавки. Зато бисмо ову годину могли назвати и годином прописа, јер ће се доношењем стратегијских докумената и осталих подзаконских аката задати правац нашег даљег деловања – наглашава генерал Форца. ■

А. ПЕТРОВИЋ

Генерал-мајор др Божидар Форца

изградње нових 7.600 квадратних метара складнишног простора, до краја године добијемо око 13.000 квадрата складишног простора, првенствено за убојна средств.а која се сада чувају на отвореном. Планирамо да током 2009. превазиђемо тај проблем – објашњава Пилиповић.

У области грађевине надлежни у Сектору за материјалне ресурсе планирају завршетак свих започетих објекта, пре свега базе *Цепотина*. Како тврди Илија Пилиповић, наставиће се изградња магацина за убојна средства и надстрешница ради заштите средста ратне технике Копнене војске и Ваздухопловства.

Сходно расположивим финансијама улагаће се и у станоградњу, односно завршетак већ започетих војних станова. Потврђени су напори Министарства одбране да *оживи Мастер-план*, свакодневном комуникацијом са локалном самоуправом и осталим органима државне управе. Намера је да се *Мастер-план* реализује по принципу – *непокретност за станове*.

Како се одвија набавка у систему одбране?

– Текућа година представља годину имплементације ППБИ – система планирања, програмирања, буџетирања и извршења. То

Управа за општу логистику

Оптимизам с покрићем

Министарским упутством за 2009.

дефинисани су и опремање, развој и модернизација Министарства одбране и Војске Србије. Поред тога, *Упутство* прецизира и остале области у систему одбране, попут ремонта, научноистраживачке делатности, планирања, буџетирања, конверзију имовине, изградње војних објекта, али и издвајања за цивилну одбрану и заштиту.

– У области развоја средста

наоружања и војне опреме тежиште у 2009. биће на опремању војника по моделу М-21 – комплетирање и завршетак производње прототипске партије униформе М-03, што је већ делом и реализовано набавком 500 комплета. Међу задацима развоја, у области интендантске службе, јесте развој ципела са повишеном саром и модуларног ранца. Увођење у наоружање и војну опрему Војске Србије очекује се у првој половини године, после завршетка испитивања и верификације. По моделу опремања војника пешадије М-21 ради се и на развоју индивидуалног комплета за загревање конзервисане хране у теренским условима. Пројекат је у завршној фази, а очекује се да се оконча, верификује уведе у опрему Војске до краја маја. Планирани су развој и набавка нових свечаних униформи за почасну јединицу Гарде, чији су поједини делови у облику прототипа већ направљени – каже пуковник доц. Перица Павловић, начелник Управе за општу логистику Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране.

Према речима пуковника Павловића, одобрена новчана средства за 2009. довољна су за реализацију интендантске подршке. За енергетске услуге издвојиће се око два одсто војног буџета, за комуналне услуге око један одсто, за текућу набавку униформи око један одсто, а за храну око два одсто новчаних средстава, јер се од почетка године примењује нови *План исхране*. Планом опремања предвиђена је куповина и нових кухињских уређаја. У току су уговарања појединих артикала хране са добављачима и произвођачима.

У Плану опремања предвиђене су и машине и уређаји за испитивање материјала. Некада је таква испитивања реализовао Интендантски институт, који је укинут пре тридесетак година. Зато је део средстава у 2009. издвојен за опремање Војнотехничког института техничким капацитетима за ту намену, чије ће услуге моћи да користе и остале државне институције.

Како наглашава пуковник Перица Павловић, током 2009. године систем одбране настојаће да знатније уштеди новчана средства која су планирана за канцеларијски потрошни материјал. За такозвану папирну галантерију биће надлежна Војна штампарија. Такође најављује обимније опремање новим намештајем Војне академије. ■

Пуковник Перица Павловић

Снимио Д. БАНДА

је процес у коме ће бити препознате потребе крајних корисника, на основу обједињених захтева тактичких носилаца. На пример, ВМА потребе исказује свом тактичком носиоцу, односно Управи за здравство, а Управа прослеђује захтев Управи за снабдевање. Слично је и приликом набавке униформе – потребу исказује Управа за општу логистику, обједињавањем захтева корисника, а набавку реализује Управа за снабдевање.

За наоружање и војну опрему J-5 обједињава потребе оперативних састава Војске и доставља их Министарству одбране. ППБИ предвиђа Планирање (дугорочне планове), Програмирање (сред-

норочне планове), Буџетирање (на основу меморандума о буџету трогодишње исказивање новчаних средстава) и Извршење (у складу са *Законом о буџету* за сваку буџетску годину посебно). То нам пружа могућност да благовремено сагледамо да ли можемо сами развити поједина средства борбене технике или је неопходно да их купујемо. Тиме ћемо дати приоритет нашој науци и нашој индустрији. Новина јесте управо то да крајњи корисник, који има потребу за одређеним средством, то средство и добије, а нама у менаџменту то олакшава да анализом трошкова вршимо даљу рационализацију – појашњава помоћник министра одбране.

Од сложенијих система, како сазнајемо у Сектору за материјалне ресурсе, у 2009. години може се очекивати позитивно решење статуса авиона Г-4 – који су данас у Црној Гори, јер црногорска војска нема потребу за таквим ваздухопловима. Са Црном Гором договоримо и уступање резервних делова за хеликоптере Ми-8.

За потребе Војске Србије у плану је и набавка борбеног возила точкаша. Међутим, ваља знати да набавке појединих борбених средстава и система, посебно сложених, трају неколико година док се не уведу у оперативну употребу војске.

– Министарство одбране ће, без обзира на то да ли исказује потребе према производима српске наменске индустрије, подржати њихове извозне напоре, јер што је јача одбрамбена индустрија једне земље, јача је и њена одбрамбена моћ – закључује Илија Пилиповић, помоћник министра одбране за материјалне ресурсе. ■

Владимир ПОЧУЧ
Снимио Радован ПОПОВИЋ

Управа за снабдевање Рок употребе дуже од годину дана

Управа за снабдевање бави се, војничком терминологијом речено, набавком покретних ствари на домаћем и иностраном тржишту. Управа, дакле, за систем одбране набавља одређена добра, на основу Планом исказаних потреба, а у складу са одобреним новчаним средствима. Реализује и продају средстава које Војска прогласи сувишним и непотребним, у земљи и у иностранству.

– Током прошле године, Управа за снабдевање закључила је 1.097 уговора – 882 за куповину средстава на домаћем тржишту, 47 за набавку из увоза, укупне вредности око 14,7 милијарди динара.

За извоз вишка наоружања и војне опреме склопила је 31 уговор и 137 уговора за продају на домаћем тржишту. Уговорена је продаја покретних средстава у вредности од 1,1 милијарда динара, од чега је у току 2008. године наплаћен износ од 510 милиона динара, а наплате преосталог износа реализоваће се у току 2009. године. Поменута финансијска средства усмерена су у овогодишњи војни буџет и распоређена за набавку нове опреме.

Закључила је, за куповину наоружања и војне опреме у прошлој години уговоре вредне 7,5 милијарди динара – истиче пуковник др Срђан Новаковић, заступник начелника Управе за снабдевање Министарства одбране.

Прошле године Управа за снабдевање закључила је уговоре за набавку наоружања и опрему између осталог и за Специјалну бригаду, јединице Војне полиције, а и за Управу за телекомуникације и информатику. Опрема уговорена прошле, биће испоручивана и делом ове године, јер се ради о специфичним производима који се раде по поруџбини за познатог купца.

– За Специјалну бригаду уговорена је опрема у 2008. години (аутоматске пушке, далекометне снајперске пушке, пушкомитралези, пиштољи, аутомати за специјалне јединице, борбене пушке сачмаре, монокуларе, пасивне, рефлексне и ноћне нишане) од ревномирних светских произвођача *Hekler&Koh*, *Barrett*, *Sako*, *Benelli* и *FN Herstal*.

Ваља истаћи да су по први пут набављене и аутоматске пушке М-21 5,56 милиметара домаћег произвођача *Застава оружје*.

Војна полиција опремљена је савременим средствима – ласерским даљиномерима, шлемовима са визиром, балистичком опремом и другим.

У 2008. купљено је 100 теренских аутомобила, 28 доставних аутомобила, три цистерне за гориво, 22 минибуса и комбибуса, 65 путничких аутомобила, 12 санитетских возила и 15 виљушара.

Први пут у једној години Војска је добила 1.246 рачунара, 74 сервера, 41 *лап топ*, 28 копир-апарата, 283 црнобела штампача и 128 штампача у боји, а на основу захтева Управе за телекомуникације и информатику Генералштаба – набраја пуковник Новаковић.

Реализација финансијског плана опремања наоружањем и војном опремом у прошлој години износила је 96,8 одсто. Треба напоменути да је Војска у прошлој години измирила све обавезе према добављачима.

Управа је закључила и уговоре за набавку медицинске опреме, првенствено за ВМА, у вредности од 800 милиона динара – дигитални маммограф, баро комора, магнетна резонанца, дестилатор и слично – и лекове у вредности од 2,2 милијарде динара.

Према речима пуковника др Срђана Новаковића, из овогодишњег војног буџета Управи за снабдевање одређена су средства за набавку нове опреме у износу од 6,5 милијарди динара из буџета. Планирано је и око 455 милиона динара прихода од продаје вишка наоружања и војне опреме, док је седамсто милиона динара прихода пренето из претходног периода. Дакле, Управа располаже са око 7,6 милијарди динара. ■

Пуковник др Срђан Новаковић